

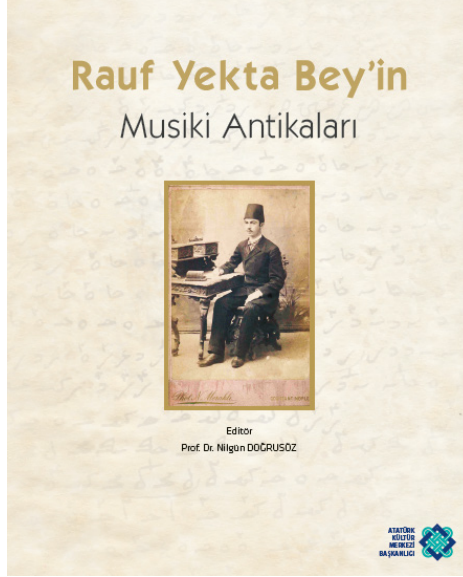
Panel: Rauf Yekta Bey'in "Musiki Antikalari"

Panelistler

Prof. Dr. Nilgün DOĞRUSÖZ - Dr. Öğr. Üyesi Dilhan YAVUZ

Salih DEMİRTAŞ - Celal Volkan KAYA¹

Prof. Dr. Nilgün Doğrusöz: Değerli katılımcılar, bu oturumda az önce de açılış konuşmamda söylediğim üzere *Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikalari* kitabının yayın hikayesini editör yardımcısı arkadaşlarımla beraber anlatmaya çalışacağız.

Konuya geçmeden evvel, az önce dinlediğiniz konserle ilgili iki küçük anekdot eklemek istiyorum. "Ahiretlik" eserinin hikâyesine Rauf Yekta Bey, 1910 yılında *Resimli Kitap*'ta kaleme aldığı "Ahiretlik Unvanlı Neşîde-i Musikiyye Münasebetiyle" başlıklı yazısında değinmektedir. Yazının girişinde şiir ve müziğin uyumundan bahseden ve konuyu örnekleyen Yekta, bu girizgâhın ardından Batı müziği ile ilgilenen piyanist bir arkadaşıyla arasında geçen "Alaturka musiki ile opera mı yapılacak? Buna şimdiden 'Mümkün değildir' cevabını vermekte tereddüt etmem" sözleriyle başlayan iddiayı aktarmaktadır. Bu iddialaşmanın üzerine arkadaş, Yekta'dan, sabırsız olması nedeniyle besteleme

¹ DOI: 10.32704/9789751751683.2024.0123

aşaması aylarca sürecektir büyük bir opera yerine Mehmet Emin Bey'in karşılıklı konuşmalar içeren "Ahiretlik" başlıklı şiirini musiki-yi Osmaniyye ile bestelemesini istemiştir. Şiiri besteleyen Yekta o zamana kadar bu gibi eserlerin bestelenmesinde nasıl bir üslup kullanılması gerektiğini çok düşündüğünü fakat "Ahiretlik" eseriyle zihnindeki meseleyi tamamıyla çözdüğünü aktarmaktadır. Diğer anekdot ise "Neşîde-i Tebrikiyye"yle alakalı. *Resimli Kitap* dergisinde yayımlanan eserin başlığında "Sultan Mehmed Han'ın cülusu münasebetiyle Rauf Yekta Bey tarafından bestelenen Neşîde-i Tebrikiyye" açıklaması yer almaktadır. Efendim, bunları da bildirmiş olayım.

Şimdi, oturum başkanı ve kitabın editörü olarak, yolculuğu sürdürdüğüm öğrencilerim-meslektaşlarım Dr. Öğr. Üyesi Dilhan Yavuz, Salih Demirtaş ve Celal Volkan Kaya ile birlikte size dilimiz döndüğünce *Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikaları* kitabının arka planını da açıklamaya çalışacağız. Biz burada editör ve editör yardımcılarımız olarak bulunuyoruz. Bu kitapta Yavuz Yektay, Cem Yektay, Prof. Dr. Ali Ergur, Dr. Mustafa Erkan, Dr. Öğr. Üyesi Duygu Taşdelen, Demet Uruş Kır, Ani Arsu'nun da çok önemli katkıları olduğunun altını çizmek isterim.

Az önce de sözünü etmiştim; kitabımız Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı'ndan 2018 yılında yayınlandı. Kitabımız OTMAG'ın "Rauf Yekta Serisi"nin bir numaralı yayını olarak çıkmıştı; böyle rakamlar koymaya dikkat etmiştik.

Panelimizin içeriğinden kısaca söz edeyim: Girizgâh olarak Rauf Yekta koleksiyonu hakkında literatürde neler biliniyor, ona bakacağız. Rauf Yekta projemizin kapsamından, kronolojik seyrinden söz edeceğiz. Aileyle ilk temaslar, arşivin seyahati, proje, çalışma ilkeleri, kataloglama, yayın süreci, kitabın içindekiler, projenin müzikolojik çıktıları üzerine de sonuç olarak ortaya çıkan yeni belgeler, bilgiler ve literatüre katkıları aktaracağız. Sizin sorularınızla da bu konuları detaylandırmamız mümkün.

Evet, önce Rauf Yekta Bey'in arşivi hakkında çeşitli yazarlardan seçtiğim birkaç alıntıyı aktarmak istiyorum. Rauf Yekta kütüphanesine dair İbnülemin Mahmut Kemal İnal şunları söylemektedir: "Türk musikisinin kaynaklarını bir araya toplayan vesikalar hazinesi hiç çekinmeden söyleyebiliriz ki, büyük bilgin, merhum Rauf Yekta'nın Beylerbeyi sırtlarında bulunan köşküdeki kütüphanesindedir. Merhumun bütün ömrü boyunca büyük bir merak ve taharri neticesinde meydana getirdiği bu değerli kütüphaneyi muhterem ailesinin lütfkâr müsaadeleriyle ziyaret saadetine nail oldum." (1958:242).

Etem Ruhi Üngör, Rauf Yekta Bey'in ölümünün 30. yılında kütüphanesi hakkında şunları söylemektedir: "Henüz değeri hakkında kesin bir malûmatımız

olmayan bu kütüphane kanunen mirasçılarının olmakla beraber milletin malıdır da. Eğer bir satış mevzubahis ise bu ilgili Bakanlıkla, yani Milli Eğitim Bakanlığı ile varisler arasında şu geçen 30 yıl içinde çoktan olmalıydı. Eski Milli Eğitim Bakanlarından merhum Hasan Âli Yücel zamanında bazı teşebbüsler olmuşsa da bir netice hasıl olmamış ve böylece kadere terk edilmiştir. Bu arada dış müzeler boş durmamış, bir kısım değerlere talip olmuşlar ve bazılarının da fotokopilerini almışlar. Allah saklasın (şimdilik bizdeki) orijinallerine bir hal olursa mes'ul kim olacak, mes'ulü bilsek de bir faydası olacak mı? Hemen yapılacak iş, vârisler ile Milli Eğitim Bakanlığı veya müzelerimizin teşebbüse geçerek dağılan ve muattal duran kütüphaneyi bir araya toplayarak milli musiki sanatı ile ilgililerin istifadesine arz etmeli." (1965:203 ve 330).

Bir sonraki alıntımız Yılmaz Öztuna'dan. Şöyle söylüyor: "Çok değerli kütüphanesini 40 yıldır devlet, çeşitli teşebbüslere rağmen satın alamadı. Kütüphane şimdi torunu Yavuz Yektay'dadır ve bir kısmı, yıllardan beri, İsmail Baha Süreلسan'da emaneten bulunmaktadır..." (1990:219).

Rauf Yekta'yla ilgili çok kıymetli ve derinlikli bir kitap hazırlayan Süleyman Erguner hocamızdan uzunca bir alıntı yapacağım. Aslında daha da uzun yapılabilirdi ama kitabına bakmak mümkündür. Bu alıntıyı müsaadenizle okumak istiyorum: "Müellifin-i Kadime-i Musikiyye Kütüphanesi ya da Rauf Yekta Bey Kütüphanesi ve Koleksiyonu olarak bilinen bu kütüphanenin sahibi, merhum Rauf Yekta Bey'dir. Üstad, yıllar süren araştırmaları esnasında; Yenikapı Mevlevihanesi ve diğer tekkelerden kendisine kalan ya da devrin üstadlarından aldığı yazma eserleri ve matbu' eserleri, yurt dışından elde ettiği yabancı dil ile yazılmış kitapları toplamıştır. Bunlara ilaveten, araştırmaları neticesinde yazdığı makale ve eserlerle bu arşivi zenginleştirmiştir. Halen, bütün kayıplarına-dağınıklığına rağmen bu kütüphane ve koleksiyonun büyük bir kısmı, torunu Sayın Yavuz Yektay'ın evinde bulunuyor. Bunun dışında, diğer yakınlarında ve Sayın Murat Bardakçı'da Rauf Yekta Bey Kütüphanesi'ne ait bazı eserlerin olduğu bilinmektedir. Kütüphanenin bu şekildeki akıbetini gördükten sonra, yapmış olduğum bu çalışma esnasında elimden geldiğince kütüphanedeki eserleri tespit etmeğe, daha doğrusu; göremediğim, ulaşamadığım bu hazineye, ilk sahibinin verdiği bilgiler ile ulaşmağa gayret ettim. Kütüphanenin ilk kataloğunu yapmak isteyenlerden birisi de Dr. Osman Şevki Uludağ'dır. Fakat, Yavuz Yektay'dan gerekli yardımı göremeyen Uludağ, akıbetinden endişe ettiği bu koleksiyonun vebalini torun Yavuz Yektay'ın boynuna yüklemiştir." (2003:57-58).

Süleyman Erguner hocam ilk oturumda da konuşmacı olarak yer alacak; arzu ederse bu konu üzerine belki birkaç söz söylemek ister. Süleyman Erguner hocamızdan alıntı yaparken Murat Bardakçı'nın ismi de geçmişti. Murat Bardakçı da Rauf Yekta Bey'in "La Musique Turque" yazısının çevirisi için

kaleme aldığı biyografide şunları söylemektedir: “Ülkemizde, sahip çıkılmayarak yok edilen ulusal değerlerden biri de, hiç kuşkusuz Rauf Yekta Bey’in dünya çapında ünü olan özel kitaplığıdır. İlk gençlik yıllarından başlayarak büyük bir heyecanla topladığı nota, kitap ve musiki belgelerinden oluşan kitaplığına ölümünden sonra sahip çıkılmamış, çoğu tek nüsha olan elyazması musiki kitapları kaybolmuş veya satılmış, aralarında nadir Avrupa baskılarının da bulunduğu matbu kitaplarının kalanları ise, 1980’li yılların başında bir devlet kuruluşuna, Süleymaniye Kütüphanesi’ne bağışlanmıştır.” (1986:13).

Rauf Yekta Bey arşiv ve kütüphanesinin akıbetini ailenin bakış açısından kitabımızda Cem Yektay açıklıyor. Ben de arşivin hikayesini müsaadenizle ondan aktararak anlatmak istiyorum: “1950’li yılların başlarında olsa gerek, Rauf Yekta Bey’in Beylerbeyi’ndeki köşkünde büyük babaannem Mün’ime hanım ve ailesi ile birlikte ikamet eden büyük halam Talia Tanın Hanım, köşkte düzenleme ve tadilat yaptıracağı için, babasına ait olan kütüphane, arşiv ve tüm evrakı artık köşkte istemediğini, aile efradından arzu eden olursa kütüphane ve arşivde olanların tümünü ona vereceğini, eğer alan olmaz ise milli kütüphanelerden birine bağışlayacağını; biraderleri büyükbabam Emced ve büyük amcam Ahmed Beylere haber eder. Ailede babam Yavuz Yektay’dan başkası bu konu ile ilgilenmez. Çünkü o sıralarda 20-21 yaşlarında olan babam iyi bir neyzendir (ney üflemeğe 7 yaşında başladığını söylerdi), bestekârdır, Türk Musikisi’nin teorisine ve pratiğine tamamen hâkimdir ve müptelasıdır. Bu nedenle eldeki kütüphanenin değerlendirmesini aile içinde en doğru onun yapabileceği bilinir, babası Emced Yektay da oğlunun bu isteğini seve seve kabul eder. Bunun üzerine babam babasının onay ve iznini alarak, Eskişehir’den bir hafta içinde 3 sefer, İstanbul’daki doğduğu bu köşke gidip gelerek Rauf Yekta Bey’in kütüphanesinin büyük bölümünü Eskişehir’deki çiftliğe çuvallar ile taşımıştır. Taşıyamadıkları, köşkte kalan birçok basılı kitabı halam Talia Hanım Süleymaniye Kütüphanesi’ne bağışlamıştır. Rauf Yekta Bey’in kütüphanesi ve arşivi rahmetli babam Yavuz Yektay’a geçtikten sonra, babam eldekilerin tasnifini zaman buldukça yapmaya başlar. Bu arada, babamın memuriyeti nedeniyle, Rauf Yekta Bey’in arşiv ve kütüphanesi, önce hurçlar içinde ve daha sonra babamın bir İngiltere firmasından aldığı, dışı tahta içi alüminyum olan sandıklarla (belgelerin korunmasında en büyük sorun farelerdi); Muş, Mardin, Elazığ, Konya, Ankara, Bursa, Eskişehir ve İstanbul üzerinden epeyce Anadolu’yu gezer. Ancak bugün bizlerin 26 adet irili ufaklı plastik su ve nem geçirmez sandıklara tasnifleyebildiğimiz eldeki malzemenin miktarına bakarak bu işin altından tek başına kalkamayacağını fark ederek, eski aile dostumuz ve hocası da olan merhum üstat İsmail Baha Sürelsan Bey ile beraberce bu işi yapmaya başlar ve hatta eldeki kıymetli el yazmalarının büyük bir kısmını muhafazası için emaneten İsmail Baha Bey’e teslim eder ve bu 1980’lere kadar sürer. Bizler bu son 3 sene zarfında kütüphanenin üzerinde çalışırken, İsmail Baha

tarafından kendi el yazısı ile tasniflenmiş kıymetli olanlarını banka kasalarında muhafaza etmeye karar verdik.” (Doğrusöz 2018:v ve viı)

Rauf Yekta'nın oğlu ve Yavuz Yektay'ın babası ziraat mühendisi Emced Yektay, öğrencilik yıllarında (1921)

Arşivin Cem Yektay'dan sonra Yıldız Bağcan ile Sanem Yektay'a geçtiğini sözlerime ekleyebilirim. Bu konudan sonra, benim arşivle ilk temaslarım ne şekilde oldu, anlatayım. Rauf Yekta Bey koleksiyonu ile tanışmam, Türk müziği tarihinde başka nüshası olmayan kıymetli iki yazmayı bizzat görmek istememle başlar: Nâyî Osman Dede'nin defteri ve Kevserî Mecmuası. Türk müziği meşk sistemiyle ustadan çırağa aktarıldığı için müziğin yani uygulamanın var olduğu bu gibi yazmalar müzik tarihimiz için hayli elzemdir. Derslerimde de ifade ettiğim üzere bu yazmalardan Kevserî Mecmuası çevrildi ancak Nâyî Osman Dede'nin defterinden elimizde sadece birkaç nota var. Nâyî Osman Dede'nin defteri çevrilmeden müzik tarihimizin yazılması ve tamamlanması mümkün olmayacaktır.

Meslektaşım ve kadim dostum Prof. Nermin Kaygusuz'un daha önceden tanıştıklarımı bildiğim Rauf Bey'in torunu Yavuz Yektay ile beni görüştürmesini rica ettim. Nermin Kaygusuz ile o dönemlerde Yeniköy'deki evlerinde ikamet eden Yavuz Yektay ve eşi Nurhan Yektay'ın evine misafir olduk. Yektay çifti güler yüzle bizi karşıladı. Hoş sohbet ettikten sonra merak ettiğim iki yazmayı, Kevserî Mecmuası ve Nâyî Osman Dede nota mecmuasını ilk defa görebilme şansına sahip oldum. Sanatta yeterlik programımı tamamlamam üzerine

musiki tarihi alanında doktora yapmaya karar verdim ve bir cüretle, hissettiğim yakınlık üzerine Kevserî Mecmuası'nın bir kopyasını doktorada çalışabilmek için Yavuz Yektay'dan talep ettim.

Elbette benden önce de Popescu - Judetz'i ve Bülent Aksoy'u anmak lazım gelir. Kevserî Mecmuası'na dair yayımladıkları kitabın önsözünde onlar da bu durumdan şikayetçi olduklarını yazıyorlar. Ancak başta istekli görünen Yektay çifti bir süre düşündükten sonra eğer biri çalışırsa yazmanın maddi değerinin düşeceği gerekçesiyle kibar bir üslupla teklifimi geri çevirdi. Bu tip konularda ısrarcı biri değildim, her şeyin gönül rızasıyla olmasından yanaydım ve tez konumu değiştirerek 15. yy'a ait bir yazma olan Kırşehrî Edvârî'nı çalışmaya karar verdim. Sonrasında kendisine Yavuz Amca olarak hitap ettiğim Yavuz Yektay ile görüşmelerimiz sürmüştür. Müzik ilmi ile uğraşanlar bilirler, edvar kitaplarının bir nüshaları için adres, muhakkak Rauf Yekta Bey'in kütüphanesidir. Sözelimi; yazılı kaynaklarda, Kırşehrî'nin bir nüshasının Rauf Yekta Bey'in kütüphanesinde olduğu yazılmıştır. Merak edip Yavuz Yektay'a sorduğumda koleksiyonda bu eserin olmadığı cevabını aldım. Bu olaylar 1998-2000 yılları arasında cereyan etmiştir, o dönemlerde henüz Rauf Yekta Koleksiyonunun ön tasnifi tamamlanmamıştı. Bunun yapılması kolay bir iş de değildi. Arşivi üzerine yaptığımız çalışmada Kırşehrî'nin bir istinsahı olduğunu gördüm. Yavuz Yektay'ın özellikle koleksiyona ait pek çok sandığın varlığından söz ettiğini hatırlıyorum. Birazdan o sandıktan kalan tek örneği Dilhan Yavuz sizinle paylaşacak.

2000 yılında Amerika'ya iki yıllık seyahatimin arkasından bu sefer bu iki yazmanın satışı meselesiyle ilgili Yavuz Bey'le tekrar bir araya geldik. Şu anda hatırlayamadığım yüksek bir miktarı iki varlıklı aileye bir tanıdığım vasıtasıyla teklif ettik. Yavuz Yektay bana bu yazmaların ülke sınırları içerisinde kalmasını arzu ettiğini tekrarlamıştır. Benim en büyük amacım ise bu yazmaları bir an önce ulaştır ve görünür kılmak, araştırmacıların istifadesine sunmaktır. Sözü edilen ailelerden olumsuz cevap alındı, istenilen miktar yüksek gelmişti. Bu arada bana belgeleri tanıtabilmem için verilen birkaç yaprağı içeren CD özel arşivimde yerini almış oldu. Kendilerine söz verdiğim için rızasını almadan bir yayın bile yapmadım, ta ki 2006 yılında Bursa Nilüfer Belediyesi'nin düzenlediği sempozyuma kadar. Yavuz Yektay'ın izniyle ilk kez Nâyî Osman De-de'nin bir sayfasını araştırmacılara gösterebilmiş oldum. Bu sunumdan sonra bir makale olarak yayınladım. Benim Yektay ailesiyle ve Rauf Yekta arşiviyle tanışma hikayem böyledir.

Aradaki zaman zarfında Rauf Yekta Bey koleksiyonu üzerinde yapılan tasnif çalışmalarını ve koleksiyonun seyahatine dair bilgileri Cem Bey'in sunuşu üzerinden öğreniyoruz. OTMAG'ın müdahil olduğu kısımdan sonra devam edelim. Değerli büyüğümüz Yavuz Yektay 19.07.2014 tarihinde vefat etti.

Arşivin sorumluluğu rahmetli babası gibi musikinin ilmi ve ameli ile uğraşan İTÜ mezunu elektrik ve haberleşme mühendisi Cem Yekta'y'a devredildi.

Değerli arkadaşım Nermin Kaygusuz'un, Cem Bey'e, Rauf Yekta koleksiyonu için çalışma grubumuzu önerdiğini öğrendim. Israrla benimle görüşmek isteyince kendisiyle görüştim. İTÜ mezunu olduğunu ve çalışmayı İTÜ ile yapmak istediğinin altını çizmiştir. 27 Nisan 2014 tarihinde tarafıma e-mail yoluyla ön tasnifi iletmıştır.

Bu arada İTÜ'de Osmanlı/Türk Müziği Araştırmaları Grubu'nu kurmuştum. Bu grubun amacı; Osmanlı Türkçesi müzik eserlerinin transkripsiyonu, sadeleştirilmesi, özel koleksiyonların tespit ve tasnifi, tıpkıbasım ve edisyon kritik yapmaktı. Grubumuz o esnada, Rauf Yekta ile aynı iklimi teneffüs etmiş, tarih sayfalarında beraber adları anılan Ali Rifat Çağatay koleksiyonunu çalışıyordu. İTÜ Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinasyon Birimi'nden teçhizat temin etmiştik. Çalışma grubumla beraber, bu koleksiyonu dijital ortama aktararak; bir envanter, bir makale kitabı, yazı hayatı ve besteleri olmak üzere dört çalışmayı tamamlamıştık. Yayın aşaması ve tanıtım aşaması vardı. 3 Mart hedefimiz vardı. Bu tarih Ali Rifat Bey'in ölüm yıldönümüydü. Biz de 2015 yılında projemizi tamamlamayı planlıyorduk. Ali Rifat Bey'in bestelerinden oluşan bir kitap hazırlıyorduk. Bu halde yeni bir projeyi tezgâha alamayacağımızı söyledim, çünkü söz verilmiş bir başka kıymetli torun vardı: Alp Altın. OTMAG grubu olarak 3 Mart 2015 günü etkinliğimizi gerçekleştirdik, Çağatay ailesini ağırladık. Aradan geçen zaman içinde, Cem Bey bu çalışmayı grubumuzla yapma kararını kesinleştirdi. Biz de 14 Mayıs 2015 tarihinde prensipte beraber çalışma kararı aldık. Tarih sayfalarında beraber adları anılan Ali Rifat Bey'in ardından Rauf Yekta Bey koleksiyonunu böylece hayatıma ve dolayısıyla çalışma ekibimin hayatına girmiş oldu. Yıllarca ulaşılamayan bu koleksiyon tüm musiki çevresi için olduğu gibi çalışma grubumuz için de heyecan vericiydi.

İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'na yürüme mesafesi uzaklığında olan koleksiyon Cem Bey tarafından Bodrum'a götürülmüştü. Tek nüshası olan yazmalar ise İstanbul'da bir bankanın kasasında duruyordu. İlk olarak Yavuz Yekta ve oğlu Cem Yekta'nın hayli emek harcayarak oluşturdukları bir Excel dosyası benimle paylaşıldı. İlk hareket noktamız bu kıymetli ve zaman isteyen ön tasnif çalışması oldu.

Bu noktadan itibaren OTMAG'ın Rauf Yekta Bey arşivi üzerinde yürüttüğü projenin detaylarını ve *Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikalari*'nin yayın sürecini anlatmak için sözü Dr. Öğr. Üyesi Dilhan Yavuz'a bırakıyorum.

Dr. Öğr. Üyesi Dilhan Yavuz: Çok teşekkür ederim hocam. Evet gerçekten "Ali Rifat Çağatay gibi içselleştirdiğimiz bir projeye beraber bu projeye kendimizi verebilir miyiz?" sorusu gündemimizdeydi. Proje resmi olarak ilk Bodrum seyahatimiz olan 27 Ağustos 2015 öncesinde hızlı proje olarak başlamış olsa da, ilk adım 27 Nisan 2014'te Cem Bey'den gelen mail'le atıldı diyebiliriz.

Bu süreç, her iki tarafın da -Yektay ailesinin de, OTMAG olarak bizim de güven inşası süreciydi. Aynı yıl Mayıs başında Prof. Nermin Kaygusuz aracılığı ile bir telefon görüşmesinin ardından yaklaşık bir yıllık düşünme ve yapılandırma süreci başladı. Cem Bey'in beklentileri ile bizim akademik yaklaşımımızın nasıl birleşeceğine dair bazı fikir alışverişlerinin neticesinde 13 Mayıs 2015 tarihinde OTMAG çalışmalarının tanıtıldığı bir toplantı yapıldı. Ertesi gün, 14 Mayıs 2015 saat 10.30'da yapılan toplantı neticesinde prensipte birlikte çalışma kararı alındı.

Bu karar alınırken Cem Bey'in önceliği Rauf Yekta Bey arşivinin görsel olarak gizliliğinin korunurken, içerik olarak ilgilisiyle buluşmasıydı. Çünkü Kevserî mecmuasının mikrofilminin ortaya çıkmasının ardından zaten bir tedirginlik hakimdi. Ancak Yavuz Yektay ile birlikte hazırladıkları ön tasnifin de zayi olmasını istemiyor, bütünüyle yayınlanmasını istiyordu. Dolayısıyla bu hassas dengeler içinde bir yol haritası çizmeli ve buna göre hareket etmeliydik. Bizim akademik alandaki ilgililerine ulaşması için önceliğimiz Cem Bey'in çizdiği sınırlar dahilinde kalarak mümkün olduğunca çok detaya ulaşabilmektir.

Açıkçası projeye dahil olma sürecimizde hepimizin motivasyonunu yükselten, bu arşivi "dünya gözüyle görebilmek" noktasıydı. Ancak bir sonraki adım da herkesin yaygın faydasına olacak şekilde bir yayın hazırlayabilmektir.

Bizim yayın sürecine giderken hedefimiz bir müzayede kataloğunun ötesinde, arşivde alan için önem arz eden her belgeden, her yazmadan birer kesit sunmaktır. Bu anlamda Celal Volkan Kaya'nın da bahsedeceği içerik belirleme sürecinin ardından arşivle ilk buluşmamız gerçekleşecekti. 27 Ağustos 2015 günü, sabahın erken saatlerinde Volkan ve ben Bodrum'a vardığımızda Cem Bey'in sürekli anlattığı "sandıklar dolusu" arşivle karşılaştık ve büyük bir heyecanla daha önce tasniflenmemiş belgeleri incelemeye koyulduk. Böylece ekibin tamamı Cem Bey'in Turgutreis'teki evine gelene kadar bizim belgelerle ilk temasımız gerçekleşti ve tasnifte DV olarak yer alacak kendi kodumuzu belirlemiş olduk.

Sağdan sola: Cem Yektay, Nilgün Doğrusöz, Dilhan Yavuz, Celal Volkan Kaya, Duygu Taşdelen. Ağustos 2015/Turgutreis-Bodrum

Belgeleri inceledikçe her birinin en az ilk sayfalarından ve son sayfalarından fotoğraflamak üzere anlaştık ve Kasım 2016'da tekrar Turgutreis'e gittik. Bu doğrultuda mektupların içerik tespiti yapıldıktan sonra birer sayfası ve zarfları, yazma eserlerin varsa -ferâğ kaydı, istinsah tarihi vb- önemli sayfaları, Ham-parsum defterlerinin varsa aidiyetini gösteren sayfaları fotoğraflandı. Salih Demirtaş'ın anlatacağı gibi bu fotoğraflanma aşamasında birtakım zorluklarla karşılaşılmasına rağmen anlık çözümler üretildi.

Soldan sağa: Nilgün Doğrusöz, Dilhan Yavuz, Celal Volkan Kaya, Cem Yektay, Salih Demirtaş, Duygu Taşdelen. Kasım 2016/Turgutreis-Bodrum.

Özellikle *Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikaları*'nın en kıymetlilerinden olan yazma eserlerin içerik tespiti bizim için sancılı bir süreçti. Cem Bey'in aynı yıl Aralık ayında yaptığı İstanbul seyahatinde bankanın mesai saatleri dahilinde çalışıldı çünkü yazmalar banka kasasında idi. Mesai saati bitmeden güvenli bir şekilde İTÜ Maçka Kampüsü'nden bulunduğu kasaya geri dönmek durumundalardı. Dolayısıyla 7-8 kıymetli yazmanın çalışılması için toplamda 6 saatlik bir zamanımız vardı. Bir Osmanlıca/Ermenice dil tespiti yapabilecek grup üyesi, bir tasnifleyecek ve bilgisayara aktaracak grup üyesi olacak şekilde en az iki kişilik gruplara ayrılarak çalıştık ve Bodrum'da olduğu gibi zor şartlar altında fotoğraflayan yine Salih'ti.

Cem Yektay ve Salih Demirtaş, Kevserî Mecmuası'nın başında. Aralık 2016/İTÜ TMDK

Bu fotoğraflama aşamasında Cem Bey bilfiil yazmaların başındaydı ve kendi hassasiyetine zarar verecek ekstra bir çekim yapılmadı. Bu 6 saatlik çalışmada tereddütte kalınan, hızlı okumalar sırasında hata payını azaltmak istediğimiz kısımlar olduğunda Cem Bey kendi elindeki dijital kopyalardan ihtiyacımız olduğu kadarını bize kesip yolladı. Dolayısıyla önceki çalışmalarımızın aksine -Ali Rifat Çağatay projesi gibi- hiçbir yazma bir bütün halinde dijitalize edilmedi. Yayın sürecinde de Cem Bey'in onayından geçmeyen hiçbir görsel kullanılmadı. Etik sınırları karşılıklı olarak çiğnemediğimiz bir çalışma süreciydi diyebiliriz.

Yayın aşamasına gelindiğinde, zaten kısa süreli olan bu çalışmalardan elde ettiğimiz verileri bir bütün haline getirdik. Kitap içinde görülen beş bölümlük tasnif içinde değerlendirdik. Kitabımız bu arşive yakışır şekilde, görsellerin anlaşılacağı bir kalitede olmalıydı ancak her dönemde olduğu gibi ekonomik bazı problemlere takıldık. Herhangi bir sponsorumuz yoktu.

Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikaları, İTÜ çatısı altında gönüllülük esasıyla çalışan bir araştırma grubunun, İTÜ BAP birimine bağlı bir projesiydi ve idealler dahilinde yayınımız da yine bu çatı altında yapılmalıydı ancak mümkün olmadı. Ne yazık ki bütün dizgilerinin yapıldığı, kitap onayı için ilgili birimlerce onay beklendiği bir noktada, 20 Şubat 2017 günü elimizde prova kapak baskısı bile yapılmış kitabımızla ortada kaldık.

Nilgün Doğrusöz Cenker Matbaasında. 20 Şubat 2017. Foto: Dilhan Yavuz

Tam da bu noktada, bugün de paydaşımız olan Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı ile yollarımız kesişti. Yayın desteği için başvurduk. İnceleme ve hakem sürecinin sonunda kitabımız yayınlandığında Cem Bey'in sağlık durumu hayli kötüleşmişti. Çalışmaya başlarken "dünya gözüyle arşivi görme" isteğimiz "Cem Bey'in sağlıklı kitabı görmesi"ne evrildi. Sanırım hepimizin kitabı elimize aldığımızda en büyük sevinci buydu. O kadar sevinmiştik ki, kitabımızla verdiğimiz ilk pozumuzda kitabın ters olduğunun farkında bile değildik.

Soldan sağa: Salih Demirtaş, Celal Volkan Kaya, Nilgün Doğrusöz ve Dilhan Yavuz kitabın yayını kutlarken. 2018/Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi

Bu arşivi çalışırken bizim aklımızda hep şu vardı; dönemin aydınları, bilhassa Rauf Yekta Türk müziğinin geleceğini “şahsi teşebbüslerle” yapılacak olan çalışmalara bağlıyor, bunun yapılabilirliğine, yapılmasının gerekliliğine inanıyordu. Aynı ideale gönül vererek yürüttüğümüz bu çalışmanın, bugün Rauf Yekta'nın çalışma prensiplerine uygun bir şekilde tamamlandığını söylersek sanırım yanlış olmaz.

Şimdilik burada noktalarak *Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikalari* için yapılan içerik seçimini anlatmak üzere sözü Celal Volkan Kaya'ya bırakıyorum...

Celal Volkan Kaya: Teşekkür ediyorum, gerçekten de bu fotoğrafları gördükçe insanın gözünde o günkü heyecanları, o günkü düşünceleri canlanıyor. Ben şimdi Dilhan Hocamın anlattığından biraz geriye döneceğim ve Ağustos 2015'teki ilk çalışmamızdan önce biz Rauf Yekta Bey arşivi ile ilgili neler yapmıştık, onları anlatmaya çalışacağım.

Şu anda OTMAG'ın internet sayfasında yayında olan ve Yavuz Yektay ile Cem Yektay tarafından hazırlanmış olan ön tasnif listesi bu arşive girişte hakikaten bizim anahtarımız oldu. Çünkü on yıllar boyunca içeriğinin zenginliğinden, kalitelerinden, niteliklerinden söz edilen bu arşivin içinde gerçekte ne olduğunu bilmemizi sağlayacak çok az veri vardı. Sadece belli başlı yazmaların bu arşivde yer aldığını biliyorduk. Fakat Yavuz Yektay ve Cem Yektay

tarafından hazırlanan ve arşivin hemen hemen yüzde doksan beşini içerdiğini söyleyebileceğimiz bu ön tasnif sayesinde biz çok daha derin detaylara nüfuz etme imkânı bulduk.

Ön tasnifin detaylarını Cem Yektay *Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikalari* kitabına yazdığı önsözde anlatıyor. Bu yüzden bunlara kısaca değineceğim. Ön tasnifin en önemli özelliği, konulara göre yapılmış bir tasnif olması. Bu tasnif yapılırken yedi harf kodu belirlenmiş ve notalar, belgeler, mektuplar gibi materyal türlerine göre harf kodları belirlenmiş.

Tabii her tasnifte olabileceği gibi bazı geçişli kısımlar, takdire bağlı olarak mevcut. Bir tasnifçinin belge dediğini diğeri başka bir kısma koyabilir. Bu, arşivciliğin doğal bir sonucu.

Bu yedi harf kodu içerisinde zarflanan ve ağız alışkanlığıyla sandık dediğimiz fakat biz gittiğimizde 26 plastik kutu içerisinde muhafaza edilen arşivin, proje açısından o dönemdeki belki en önemli özelliklerden birisi OTMAG ekibine uzak bir mekânda, Bodrum'un Turgutreis mahallesinde bulunmasıydı. Dolayısıyla, hem Cem Bey'in hem bizim iyi bir organizasyonla ve açıkçası dar bir bütçeyle, olabildiğince verimli çalışmamız gerekiyordu. Mesafe ve bütçe sebebiyle bizim çalışma için ayırabildiğimiz iş günü aslında çok kısıtlı oldu. Tabii ki bu iş günlerinde edindiğimiz bilgileri daha sonra da işledik ve bu katalogu meydana getirdik. Ama birebir belgelerle çalıştığımız süre sekiz gündür. 2015 yılının Ağustos ayında üç gün boyunca biraz önce Dilhan Hocamın da anlattığı gibi çok yoğun bir tempoyla çalıştık. Bu çalışmada dört kişi bulunuyordu. Biz iki grup halinde yazmalar, belgeler bir yerden sonra artık önümüze ne çıkarsa diyeceğim şekilde zarfların üzerinde çalışıyorduk. Fakat tabii ki önden bir seçim yapmıştık.

Cem Yektay ve Celal Volkan Kaya, "sandık"tan çıkan belgeleri incelerken.
Ağustos 2015/Turgutreis-Bodrum

Yavuz Yektay ve Cem Yektay'ın hazırladığı ön tasnif listesi üzerinde çalışarak İstanbul'dan hareket etmeden önce seçmeler yapmıştık. Bu ön tasnif listesinde daha ziyade Yavuz Bey'in bilgisinin kataloğa aktarıldığını anlıyoruz. Yavuz Bey kendi aile büyüklerinden aldığı sözlü bilgileri ön tasnif listesine kaydetmiş olduğu için bu liste aslında çok değerli. Fakat tabii ki müzik yazmaları kataloğu, müzik belgeleri kataloğu dediğimiz zaman aradığımız her niteliğe de sahip değil. Bu yüzden biz müzikolojik ihtiyaçlara cevap verebilecek, diğer taraftan kodikolojik olarak da ihtiyaçlara cevap verebilecek bir katalog meydana getirmeye çalıştık. Bu ön tasniften yola çıkarak, bazen ismine bakınca içeriğinden çok ümitli olmadığımız zarflarda çok enteresan belgeler bulduk. Bazen ismiyle çok şey vadettiğini düşündüğümüz zarflardan o kadar da ilgimizi çekecek belgeler çıkmadı. Ama her şeye rağmen -ki bu aynı zamanda arşivi çok yakından incelemiş olan Cem Bey'in de kanısıdır- arşivdeki hemen hemen bütün önemli denebilecek belgeleri ve yazmaları gördüğümüzü söylemek mümkün. Elbette ki her zaman bu kadar büyük bir arşivde görülmeye değer, önemli şeyler gözden kaçmış olabilir ama yapılan kataloga yani sonuca baktığımız zaman büyük oranda bilinmedik belgelerin, bazen de literatürde bahsedilen fakat kendisi ortada olmayan belgelerin ortaya çıktığını rahatlıkla söyleyebilirim.

RY_Arsivi_sorted_kutu_No(1) - Uyumluluk Modu - Excel							
dosya Giriş Ekle Sayfa Düzeni Formüller Veri Gözden Geçir Görünüm Otomatikleştir Yardım							
A	B	C	D	E	F	G	H
Eser Adı	Yazar Adı	Türü	Basım yılı	Basım y t No	Etike Kutu	No	Not:
							7 içinde Cumhuriyet gazetesinin 20. sayısını 1945 sayını nüshası var. Türkçe Hamparsum notasıyla yazılmış kalın bir defter. "Eldede gezdirmek için" diye not düşülmüş. Ayrıca "Ehemmiyetlidir saray için" diye bir not var. İçinde köçekler
Çeşitli eserler		Defter	1889	A- 93			7 var.
Risale-i Elhan				A- 51			8
Rina Uutfila	Kantor G Schaposschnik	Kitap	1934	İstanbul	50	8	2 Cilt
		Kitap			A- 56		Dr. Robert Lachman'a ait bir kitap. Başlığı yok. İçinde Fransızca bir mektup 8 var.
Risalt-ül Kindi		Kitap			A- 55		Prof. H. Ritter tarafından gönderilmiş. "Maalesef natamam" diye not düşülmüş. Arapça. Gönderilme tarihi: 17.10.1930
		Günlük			A-54		8 Mart 1932 tarihinden 15 Nisan 1932 tarihine kadar tutulmuş bir günlük.
		Kitap			A- 62		8 Makamlarla ilgili (dairelerin anlatıldığı) bir kitap. Osmanlıca
			10 September 1922		A- 59		
Motets					A- 60	8	Aynı kitaptan iki adet var.
Akaid-i İslamiyye	Hafız Nuri	Kitap	1331	Dersaad	A- 58		8 Dini bilgiler içeriyor.
Şerh-i Akaid		Kitap			A- 61		8 Dini bilgiler içeriyor.
Amel-i Fotoğrafya	Jandarma Yüzbaşısı Muhammed	Kitap	1326	İstanbul	A- 52		8
	Tevfik	Kitap			A- 68		8 Hamparsum notasıyla yazılmış.
Repertoire de Musique Instrumentale	Henry Lemoine	Kitap		Paris	A- 67		8 Morceaux Choisis Pour Violin
		Kitap			A- 63		8 El yazması
		Kitap			A- 53		8 Perdeleri anlattığı bir el yazması. Osmanlıca
La petite Chapelle	J. L.Battman	Kitap			A- 69		8 l'Orque Expressif
The Litany from the Book of Common Prayer	Henry Frowde	Kitap	mdcccii	Oxford Univers ity Press	A- 70		8
		Defter			A- 57		8 Rauf Yekta Bey'in bestekar isimlerini baş harflerine göre sıraladığı bir fihrist.
		Kitap			A- 65		8 Müzik kitabı
Çeşitli eserler					A- 66		8 Bizans notasıyla yazılmış bir kitap

Yavuz Yektay ve Cem Yektay tarafından hazırlanarak OTMAG'a iletilen ön tasnif listesi üzerinde, çalışmadan önce yapılan seçimlerden bir kesit.

Şunu da bir parantez açarak bu noktada ilave etmek istiyorum: Uzun müzakerelerden sonra -ki birazına demin hocalarım da değindiler- bu ön tasnifi OTMAG'ın internet sitesinden çevrimiçi olarak yayımlamaya karar verdik. Çünkü bunun basılı olarak yayımlanması çok hacimli bir baskıyı gerektiriyordu. Diğer taraftan biz gözümüzle görmediğimiz belgeler için kendimizin oluşturmadığı bilgileri aktarmaktan yana değildik. O yüzden böyle bir orta yol bularak ön tasnif listesini çevrimiçi olarak yayımladık.

2016 yılının Kasım ayında yaptığımız ikinci gezimizde ise dört iş günü çalışma imkânı bulduk. Bu kez beş kişiydik. Bu gezide, hem bir önceki çalışmada aldığımız notlara ilişkin bazı tespit ettiğimiz eksiklikleri gidermek istedik, hem yeni zarflar ve daha önce görmediğimiz içerikler görmeyi temenni ettik,

hem de yayınımız için seçtiğimiz eserlerin görsellerini oluşturmayı yani fotoğraf çekimi yapmayı hedefledik. Bu fotoğraf çekiminin detaylarından Salih Demirtaş bahsedeceği için ben o konuya fazla girmeyeceğim.

Soldan sağa: Nilgün Doğrusöz, Duygu Taşdelen, Dilhan Yavuz, Celal Volkan Kaya, Cem Yektay. Kasım 2016/Turgutreis-Bodrum.

Bu yolculuğumuzdan bir ay sonra, 9 Aralık günü, Rauf Yekta Bey koleksiyonunun en çok duyulmuş olan yazmalarını biz de görme imkânı bulduk. Bu yazmalar, koleksiyonun İstanbul'da banka kasalarında muhafaza edilen, Kevserî ve Nâyî Osman Dede'nin mecmuaları başta olmak üzere birçok kıymetli yazmayı içeren kısmıydı. Burada yine bir grup çalışması halinde bir gün içerisinde koleksiyonun bu kısmını, en değerli ve nadir kısmını tasnif ederek kataloğumuza alma imkânına sahip olduk.

Ben araştırmamızın fiilî işleyişine dair olan bu kısmı sonlandırarak sözü bu çalışmanın önemli bir kısmı olan dijitalleştirme konusunu anlatacak olan Salih arkadaşşıma devrediyorum.

Salih Demirtaş: Teşekkür ederim Volkan. Arşivin dijitalleştirilmesine yönelik sürecin profesyonel bir şekilde uygulanabilmesi için merhum Cem Bey'in planları olduğunu Nilgün Hocamızla yaptığı yazışmalardan da biliyoruz. Biz de ekip olarak kendi kurumumuzun imkanlarının el verdiği nispette bu süreci yönettik. Dijitalleştirme sürecine Kasım 2016'da Bodrum'da başladık. Bodrum'da yaptığımız çalışmalarda, envanter listesinden yapılan seçimler temelinde arşivde yer alan Batı notalı, Hamparsum notalı defterler, el yazmaları, belgeler ve fotoğrafların kataloglanması, içeriklerinin belirlenmesi yönünde çalışmalar yapıldı. Cem Bey'in gözetiminde temsili görsellerin alındığı bu süreçte, hem kendisinin hem de ailesinin samimiyeti ve misafirperverliği her zaman bize moral verdi. Aynı zamanda, kısıtlı imkanlarla çalıştığımız için, bazı yazmaların sabit tutulabilmesi için camlar kestiriliyordu. Çalışmalarımız muhteşem manzaralı bir çalışma ortamında gün batımına kadar devam ediyordu.

Salih Demirtaş, bir belgeyi dijitalleştirirken. Kasım 2016/Turgutreis-Bodrum

Daha sonra, Aralık ayında Konservatuar'da ayrı bir çalışma gerçekleştirdik. Cem Bey'le kişisel olarak yakınlaşma imkanı da bulduğumuz bu çalışma döneminde, kendisiyle bireysel olarak buluşup ailenin kasalarında muhafaza edilen, başta Osman Dede'nin Nota-yı Türkî'si, Kevserî Mecmuası, "kavl-i İtrî" tabirinin geçtiği güfte mecmuası gibi çok önemli nota yazmalarını sınırlı bir süre içerisinde, mesai saatleri boyunca kendisinin gözetiminde inceledik ve seçilen kısımlarını dijitalleştirdik. Kaynakların incelenmesi ve dijitalleştirilmesi sırasında, kaynakların hasar görmesini engellemeye yönelik gerekli tedbirleri aldık. Merhum Cem Bey'in eşliğinde kaynakların Konservatuar'a taşınması ve korundukları mekâna götürülmesi sırasında tarihî bir çalışma yaptığımızı

hiç unutmamak. Bu kaynaklara dokunmak, yüzyıllar öncesindeki Osman De-de'nin, Kevserî'nin el yazılarını görmek ve bunların içeriğine ve kodikolojik özelliklerine yönelik tespitlerde bulunmak unutulmaz tecrübeler arasındaydı.

Cem Bey'le işbirliğimizin devam ettiği Aralık 2016'da Dr. Mustafa Erkan Hocamızla içeriklerin kataloglanmasına yönelik titiz ve ayrıntılı çalışmalar yürütüldü. Örneğin, Kevserî Mecmuası'nın içeriğine yönelik başta bu alana çok değerli katkılar sağlayan Popescu-Judetz olmak üzere Mehmet Uğur Ekinci'nin çalışmaları göz önüne alındı ve Kevserî Mecmuası'nın aslını temel alarak içeriğini eksiksiz şekilde belirlediğimiz bir katalog çalışması yaptık. Ayrıca Ocak 2017'de arşivde bulunan bazı şahsi belgeler ve fotoğraflar dijitalleştirildi. Son olarak, kitabın yayına hazırlandığı süreçte kısıtlı imkanlarımızla, Rauf Yekta'nın enstrümanlarının görsellerinin alınması ve Konservatuar'daki değerli hocalarımız tarafından organolojik açıdan incelenmesine yönelik bir çalışma yapıldı. Burada yayın süreci ile ilgili olarak Nilgün Hocama sözü devretmek istiyorum.

Soldan sağa: Salih Demirtaş, Dilhan Yavuz ve Celal Volkan Kaya, enstrüman çekimleri yapıldığı sırada. İTÜ TMDK/19 Nisan 2018

Prof. Dr. Nilgün Doğrusöz: Çok teşekkürler... Sizler, ilklerden ve çalışmalarınızdan söz ettiniz. Bodrum'a ilk seyahatimizi, konservatuar müdürümüz Prof. Adnan Koç'un inanç ve desteğiyle gerçekleştirdik. Projemiz o dönemin rektörü Prof. Dr. Mehmet Karaca tarafından hızlı proje olarak desteklendi. Yani, bu hızlı proje, adı gibi hızlı ve belirli gün içerisinde gerçekleştirilmesi için çalışıldı. Şunu fark ettik ki, bir bohça gibi düşünün, açtığımızda mesela mektuplar çıkıyor, mektupların içinden de başka şeyler... Biz sadece bir seçki yapabildik ve gözümüzle gördüğümüz malzemenin tanıtımını yaptık. Bu konuda hassas davrandık. Seçimimiz aslında bir miktar rastgele idi, onu da söylememiz lazım. Mesela ön tasnif listesinde Sait Halim Paşa'nın notaları diye yazıyor. Onun olup olmadığından emin olamamakla birlikte, hadi bundan bir tane örnek koyalım... Hadi şu eserden elimizden geldiğince fazla görsel çekip ilgilisiyle buluşturalım...

Bu kitap bizim elimizde böylece kaldı... Biraz bu konudan devam etmek istiyorum. Kitap, maket baskıyla kaldı. Kapağı henüz üzerine konulmamıştı. Çok da güzel bir kitaptı. O hali elimde hâlâ mevcut. Biz sadece ulaşım ve konaklama için bir bütçe talep etmiştik. Başka bir bütçemiz yoktu. Çünkü zaten teçhizatımız, her tür donanımımız, Ali Rifat Çağatay projesinden elimizde vardı. Çareler aramaya başladık. Bir taraftan da, kitabın maliyeti azalsın diye görsellerimizi çıkaralım, boyut ve kağıt kalitesini değiştirelim diye düşünüyorduk.

Bu arada, bana destek olan Prof. Dr. Ahmet Hakkı Turabi Hocamızı da anmam lâzım. Çünkü Marmara Üniversitesi'nde bir şekilde çözüm üretmeye çalıştı. Burada bir kez daha teşekkürü borç biliyorum. Tabii, o kadar güzel bir tesadüf oldu ki, Darüelhan'ın 100. yıldönümü sebebiyle 31 Ocak 2017 tarihinde Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığından, 23-27 Mart 2017 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilecek olan "Kuruluşunun 100. Yılında Darüelhan ve Türkiye'de Müzik Eğitimi" konulu bir çalıştay ve devamında da Türk müziği konseri için davet aldım. Konuşma başlığım hazırды. Buna vesile olan da Cem Yekta'dı; çünkü Ali Rifat Çağatay hakkında çalıştığımızı bildiği için bana bir mektup vermişti. Bu mektup da, Ali Rifat Bey'in Rauf Yekta Bey'in vefatından birkaç gün önce yazdığı 1935 tarihli bir geçmiş olsun mektubuydu. Zaten Ali Rifat Bey'de iki ay sonra vefat etmiştir. Çok da hüznü bir mektuptu. Çalıştaydaki konuşmamın başlığını "Himayeden Yoksun Alaturka Musiki ve İlm-i Musiki-de Şahsi Teşebbüsler: Rauf Yekta ve Ali Rifat Beyler" olarak belirledim. Rauf Yekta Bey'in emek harcayarak yıllarca, Cem Bey'in söylediğine göre, evdeki bazı malzemeleri satarak kitapları evinde kurduğu matbaada basmaya çalıştığını düşününce çok enteresan ilişkiler oluştu. Bu vesileyle Prof. Dr. Gülçin Yahya Kaçar Hocamıza da bu toplantıya katılmam için nazik davetlerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Evet, mevcut durumumuza uyan bir pozisyonla konuşmamı yaptım. Dr. Zeki Eraslan'ın yaptığı açılış konuşmasında Türk müziğine destek vereceklerini ifade etmesi beni çok etkiledi. Bu toplantıya giderken, elimde kapağı olmayan kitabımızı alıp götürmüştüm. Prof. Dr. Hakan Cevher, Prof. Ruhi Ayangil ve Prof. Dr. Cenk Güray'a destekleri için teşekkür ederim. Eğer konservatuvarımızdan çıksaydı kapağında İTÜ TMDK yazacaktı. Her işte bir hayır vardır.

Yüksek Kurum başkanı Prof. Dr. Derya Örs Bey'le konuşup durumu naklettiğimde, yeni bir yayın sürecine girmiş olduk. Bu dönemde Altan Erik Beyefendi'yle aramızda bir diyalog başladı ve kendisi beni her seferinde çok nazik karşıladı. Çünkü şöyle bir durum söz konusuydu, Cem Yektay'ın hastalığı hızla ilerliyordu. 29 Haziran 2018'de kitap elime ulaştı. Düşündüğümüz baskı özelliklerinden çok daha iyi bir şekilde, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı'na ve Rauf Yekta'nın koleksiyonuna yakışır bir şekilde kitap elimize geçmiş oldu. Hemen bir uçak bileti alarak 3 Temmuz 2018 tarihinde Cem Bey'e ulaştırdım. Çok mutlu olduğunu gözlerimden okudum. Ancak maalesef konuşamadı.

Cem Yektay'ın kitaptaki önsözünde de değindiği gibi, Rauf Yekta'nın bazı çalışmalarına yönelik, yayının ardından başka projelerimiz olacaktı. Cem Bey'in düşüncesi, Rauf Yekta'nın istinsahlarını, notlarını müzikoloji öğrencilerimizin çalışmasıydı. Notaları ise Nermin Kaygusuz çalışacaktı. Nadir eserleri satmayı planlıyordu. Pek çok fikrimiz vardı ancak vefatıyla bunlar son buldu. Cem Yektay'ı 11 Aralık 2018 tarihinde kaybettik. Tüm arşiv yine gözlerden ırak... İsmi olup cismi olmayan bir arşivden yapılmış bir seçki de olsa, OTMAG üyelerimizle müzikolojik bir yayını ortaya çıkarmayı başardık.

Bu noktada tabii ki, işbirliği içinde kitabın tasarımını yapan Tarkan Togo'ya ve bize ev sahipliği yapan, destek veren Canan Tavukçular'a teşekkür ederim. Kitap için uzun saatler boyunca çalışıldı. Kitabın Konservatuar'dan AKM Başkanlığı'na geçmesiyle birlikte bir kere daha düzenlenmesi icap etti. Ve İTÜ OTMAG'ın Rauf Yekta Serisi'ndeki ilk yayını böylece Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmiş oldu.

Evet, şimdi yayının içeriğine geçelim. Dilhan Hocam, buyurunuz.

Dr. Öğr. Üyesi Dilhan Yavuz: Teşekkür ederim. İçeriği belirlerken, biraz önce Volkan'ın da belirttiği gibi, her şeyden bir parça barındıracak şekilde hassasiyetle ilerlemeye çalıştık. Bu içeriği belirlerken belirli amaçlar doğrultusunda ilerledik.

Kitabımızın beş ana bölümü vardı: El yazmaları, nota defterleri, nadir basma kitaplar, belgeler ve fotoğraflar. El yazmaları özellikle önemliydi ve içlerinde 51 adet çok değerli el yazması bulunuyordu. Bu bölüm Nâyî Osman Dede ve

Kevserî mecmuaları gibi önemli yazmaların olduğu bir bölüm oldu. Bu yazmaların çoğunluğu müzik teorisi hakkındaydı. Bu yazmaların varlığı, Rauf Yekta Bey'in Türk müziği nazariyatını bilimsel bir zemine oturtmayı amaçlayan bir gayretin ürünüydü. Ve bu sebeple çok çaba sarf ettiğini, mümkün olduğunca çok kaynağa ulaşmaya çalıştığını gördük. Bir nevi musiki antikacılığı yaptığını gördük. Aslına bakarsanız kendisi de böyle tabir ettiği için kitabın adını bu bölümle birlikte doğmuş oldu. Müzikolojik alanda araştırma yapacak insanlar için çok kıymetli olan yazmalarla bezeli bir alandı.

Bir sonraki tasnif kısmımız, nota defterleri... Burada, Hamparsum'la yazılmış, kendi oluşturduğu müzik yazısıyla yazılmış, Avrupa müzik yazısıyla yazılmış olan örnekler vardı. Biraz önce Nilgün Hocamın bahsettiği Sait Halim Paşa koleksiyonuna ait kağıtlara yazılmış notalar vardı. Defterler vardı. Bunlardan ilerleyen oturumlarda Salih Demirtaş detaylı olarak bahsedecek.

Bir diğer kısım nadir basmalardı. Burada dokuz adet nadir matbu eser kapağına yer verildi. Aslında koleksiyonda pek çok basma eser mevcuttu. Ancak biz Cem Bey'in en kıymetli gördüklerinden çeşitliliği göstermek için birkaç seçki yapabildik. Ayrıca nadir basma eserlerinin bir kısmının da Süleymaniye Kütüphanesi'nde olduğunu belirtelim.

Belgeler kısmı aslında bizi en çok şaşırtan kısımdı. Beklemediğimiz belgelere kavuştuk. Koleksiyonun da en geniş kısmıydı. Rauf Yekta Bey'in yayın hayatı hakkında bize bilgi verecek önemli belgeler vardı. Mesela, Lavingac ansiklopedisindeki monografisine dair mektuplaşmalar, çocukluk anıları, dil eğitimi belgeleri, diplomaları, Darüelhan Tasnif ve Tespit Heyeti'nde çalıştığı dönemde yaptığı nota tashihleri... Bunlar aslında bizi çok heyecanlandıran ve her biri farklı alanlara ışık tutacak olan belgeler.

Ve fotoğraflar... Bu bölümde yoğunlukla Kahire Kongresi'nden fotoğraflara rastladık. Rauf Yekta Bey, Mesut Cemil Bey gibi isimlerin olduğu, şahsi fotoğrafların da olduğu bir seçkiydi. Bu bölümde Dârülelhân derleme heyetinin fotoğrafları, gezide kayıt aldıkları müzisyenlerin fotoğrafları, gezilerde çekilmiş farklı yörelerin fotoğrafları mevcuttu. Bu kısımda bunlara da yer verdik.

Yine fotoğraflar bölümünde Rauf Yekta Bey'e ait diyapozonun, kol düğmesinin resmi de bulunuyordu.

Kitabın bölümlenmesini böyle beş ana başlıkta topladık diyebilirim. Benim kitap içeriğiyle ilgili söyleyeceklerim bu kadar, genel sonuçlara giderken...

Prof. Dr. Nilgün Doğrusöz: Evet, bizim yapmaya çalıştığımız projelerimiz sadece bu arşiv ile sınırlı değil. Ali Rifat Çağatay arşivi ve Dürrü Turan arşivi üzerinde de çalışmalar yapıyoruz. Bu çalışmalarda özel arşivleri dijitalize ederek korumaya alıyoruz ve bu materyalleri İTÜ TMDK Kütüphanesi'yle paylaşıyoruz çünkü açık erişime önem veriyoruz. Yayınlarımızın önemli bir kısmını kendi internet sitemizde ücretsiz olarak sunuyoruz.

Bu koleksiyonların birbirleriyle iletişim kurabileceğini düşünüyoruz. Az önceki mektup örneğinde olduğu gibi, bir mektup Rauf Yekta'nın kütüphanesinden çıkabilir ve birbirlerini tamamlayabilir. Müzik tarihi yazımı için özel arşivlerin ne kadar önemli olduğunu anlıyoruz ve eksik parçaların yerlerine oturmasının mümkün olduğunu düşünüyoruz. Bu şekilde, terekelerden yola çıkarak bir tarih yazım ekolü oluşturmaya çalışıyoruz.

Rauf Yekta çalışmasından sonra tekrar dönüp Ali Rifat Çağatay'la ilgili çalışmalarımıza devam etmemiz gerekti. Pandemi süreci grup çalışmalarını bölse de, bu sempozyum bize bir kez daha itici güç oldu. Bu panelde anlattıklarımız bir miktar hikâye gibi kalabilir ama bunların aslında bir sözlü tarih çalışması olduğunu düşünüyoruz.

Sempozyumda bildiri sunacakların içinde ekibimizden olan, OTMAG'da birlikte çalıştığımız ve yardım aldığımız isimler var: Prof. Dr. Ali Ergur, Dilhan Yavuz, Celal Volkan Kaya, Hulusi Özbay, Prof. Dr. Gözde Çolakoğlu Sarı ve Doç. Dr. Şeyma Ersoy Çak... Bu çalışmaların aslında Rauf Yekta arşivinden ve *Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikaları* kitabından türemiş olduğunu hatırlatmak isterim.

Tabii ki, bu çalışmalarımızın bir son olmadığını belirtmeliyiz. *Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikaları* kitabı çalışmamız için bir başlangıçtır. Yakın zamanda Nermin Kaygusuz hocamızla görüşmemizde acaba aileyle görüşüp Rauf Yekta'nın bestelediği eserlerine dair bir çalışma yapmak mümkün olur mu diye düşünüştük. Rauf Yekta'nın, bir yazısında, "Benim eserim çoktur ancak bunların pek çoğu matbu değildir. El yazımla bu kütüphanededir" dediğini hatırlıyorum. Biz notaları göremedik. Bakma fırsatımız olamadı bile çünkü sekiz-dokuz iş günü gibi bir süre içinde çalışmamızı toparlamaya çalıştık.

Bu panel, biraz duygusal, biraz da çalışmanın arka planı ve hikâyesi oldu. Daha önce belirttiğim üzere, bir tür sözlü tarih çalışmasıdır. Bilmiyorum bu duyguyu dinleyicilere aktarabildik mi? Çalışmanın bir noktasında, başka bir odada öğle yemeğine gittiğimiz vakit Nâyî Osman Dede ve Kevserî'nin mecmuaları benim Müzik Teorisi bölümündeki odamdaydı. Özetle yoğun duygularla dolu bir çalışma oldu...

Rauf Yekta arşiviyle ve diğer arşivlerle ilgili çalışmalarımızı gönüllü olarak,

aşkla yapıyoruz ama bir enstitü çatısı altında, bir merkez olarak çalışmalarımızı sürdürmek istiyoruz. Bu sayede daha derinlemesine çalışmalar yapabileceğimizi biliyoruz.

Benim atladığım bir şey var mıdır acaba, ya da eklemek istediğiniz hususlar var mıdır Salih Demirtaş ve Celal Volkan Kaya bir şeyler söylemek ister misiniz? Dilhan Hocam, sizden başlayarak belki...

Dr. Öğr. Üyesi Dilhan Yavuz: Hocam gayet güzel toparladınız aslında gönümüzden geçenleri... Biz bu sempozyum için hazırlanırken, çalıştığımız kişisel arşivlerin kesişme noktalarının çok fazla olduğunu gördük. Mesela, kendi oturumumda sunacağım "Türk Tarihinin Ana Hatları"yla ilgili Rauf Yekta'nın belgelerini incelerken Ali Rifat Çağatay'a dönüp baktım. Dolayısıyla elimizde ulaşabileceğimiz kişisel arşivlerin varlığı bizim için çok kıymetli. Rahat erişilebilir olması, kullanılabilir olması, buna iznimiz olması çok önemli, yeni çalışmalara da alan sağlayabilmek için... Biz bir ucundan tutabildiğimiz kadarıyla tutmak istiyoruz ama daha fazlası mümkünken sandıklarda, kasalarda kaldığı sürece bu durum insanın içini acıtıyor açıkçası. Bunu da bir not olarak eklemek isterim.

Salih Demirtaş: Ben de birkaç nokta ekleyebilirim. Öncelikle başta Nilgün hocam olmak üzere tüm ekip arkadaşlarıma bu beraber yaşadığımız değerli tecrübe için tekrar teşekkür ederim. Bir değerlendirme yapmadan önce vurgulamak istediğim bir nokta var. Merhum Cem Bey'le Aralık 2016'da bir süre vakit geçirdiğim ve kendisinden de bizzat duyduğum için kendisinin *Rauf Yekta Bey'in Musiki Antikalari*'na yazdığı önsözde yer alan birkaç noktayı da hatırlatmak istiyorum. Arşivden yapılmış bir seçkiyi içeren bu katalogla işin bitmediğini ve arşivle ilgili akademik yayınlara devam edilmesi için kendisinin gerekli desteği vereceğini önsözünde belirtmişti. Bunlar arasında el yazmalarının tıpkıbasımlarıyla birlikte çeviriyazımlarının yapılması, Hamparsum defterleri olsun, Osman Dede'nin yazması olsun, transkripsiyonlarının yapılması, Kahire Kongresi ile ilgili bir kitabın yayınlanması gibi birçok noktada bu arşivin hak ettiği kültürel değere kavuşabilmesi için bu tür yayınları destekleyeceklerine yönelik bir iradesinin olduğunu da hatırlatmak istiyorum. İkinci olarak da yaptığımız yayının sadece bir kataloglama çalışması olmasından da öte, bu yayında yer alan kaynakların içeriklerine yönelik bilgilerin de aslında önemli müzikolojik çalışmalara vesile olacağını da vurgulamak istiyorum. Örneğin; Hamparsum notasıyla yazılmış defterler toplam 20-21 adet diye ben not almışım, bu nota defterlerinin içeriği, içlerinde hangi türde eserlerin olduğu, hangi atıfların yapıldığına yönelik de farklı müzikolojik çalışmalar çıkabilir. Hamparsum bölümünde yaklaşık 2 bine yakın eser bulunuyor. Bu çalışmada paylaştığımız kaynaklar için bunları söyleyebilirim. Tüm katkı sağlayan arkadaşlarımıza ve Nilgün hocama teşekkür ediyorum.

Celal Volkan Kaya: Aslında, bu arşivlerin kamunun erişimine açılması meselesini ne kadar vurgulasak yeri var. Bizim şimdiye kadar OTMAG ekibi olarak çalışabildiğimiz Ali Rifat Çağatay, Rauf Yekta ve Dürrü Turan özel arşivlerini bir düşününce müzik tarihimizin -aslına bakılırsa Türk tarihinin de- belli bir dönemini ele alma imkânı bulduğumuzu görüyoruz. Fakat bu arşivlerin kamuya açık olması demek, bilimsel bakımdan en temel işin yapılması demek. Çünkü ortaya konulan verilerin sağlamlasının yapılabilmesi için, başka gözlerle değerlendirilebilmesi için ve bilimsel bilginin geliştirilebilmesi için bu arşiv belgelerinin, bu yazmaların, bu dokümanların sürekli olarak araştırmacılarca, müzikologlarca incelenmesi ve yeni yorumlar getirilmesi, yeni değerlendirmeler yapılması gerekiyor. Dolayısıyla biz bu aşamada sadece bir adım atarak bir temel kurmaya çalışmak durumundayız. Öyle umuyorum ki bu arşivleri şu anda muhafaza eden aile üyeleri bu konuda beklenen adımları atacaktır.

Diğer yandan bu çalışma aslında ekip çalışmasının da ne kadar verimli olabileceğini gösteren bir örnek oluyor bence. Bir taraftan şahıslarda bulunan önemli arşivlerin kamuya kazandırılmasını istiyoruz ama kamuda da önemli müzik arşivleri bulunuyor ve kurumsal imkânlarla rağmen bunların birçoğu tasnifsiz ve kullanım dışı vaziyette. Bir kısmı da bireylerin kişisel çabalarıyla, kurumsal gibi görünen kişisel çalışmalarıyla daha doğrusu, ortaya çıkarılmaya çalışılıyor. Bu konu çok uzun bir konu olduğu için tek tek örneklere girmeyeceğim ama kurumların elinde bulunan arşivlerin de tıpkı kişilerde bulunan arşivler gibi temennilere muhtaç halde olduğunu da hatırlatmak gerekiyor sanırım. Çok teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Nilgün Doğrusöz: Evet, yine hatırladığım, merhum Cem Yekta'yın da üzerinde hassasiyetle durduğu bir konu vardı: Telif hakları. Cem Bey bizden Rauf Yekta'nın Lavignac ansiklopedisinden aldığı telif ücretinin özellikle görünür olmasını istemişti. Ayrıca Rauf Yekta arşivine ait eserlerin de, hatta bir şekilde arşiv dışına çıkmış olanların da, telif hakkı dahilinde olması gerektiğini düşünüyordu. Kitabın içerisindeki malzemenin izinsiz kullanılmaması gerektiğine dikkat çekiyordu. Çünkü bu alanda sıkça karşılaşılan bir durumdur, fotoğraf çok önemli gibi görünmüyor. Bir makalenin içinde aniden karşımıza çıkabiliyor. Oysa bu da bir telif hakkı doğuruyor. Bu noktayı da vurgulamak isterim. Cem Bey telif hakkı konusunda çok hassas davranıyordu ve bu tür materyalleri kullanırken en azından referans vermek ya da müsaade almak gerektiğini düşünüyordu.

Bu noktada sorulara ve katkılara geçmek istiyorum. Prof. Songül Karahasanoğlu hocamızın mesajını sizlerle paylaşmak isterim: "Öncelikle elinize sağlık diyorum. Sizin yaptığınız çalışma saygıya değer. Ben Yavuz Yekta'yın İTÜ'de yapmış olduğu konferansa katılmıştım." Evet, Müzik Teorisi bölümünde bir konferans yapmıştık, çünkü kendisi de bestekârdı. "Ve elindeki bu arşivi akademiye ve

camiaya karşı bir iktidar alanı olarak kullanıyordu ve sizlerin anlatımından anlıyorum ki benzer bir durumu rahmetli Cem Bey ile de yaşamışsınız. Bu arşivin nasıl edinildiği konusundaki tartışmalar da mevcut iken sizce bu arşiv kullanım hakkı aileye ait mi olmalıdır, düşüncenizi merak ediyorum.”

Aslında arşivlerin kullanımına dair olan konuya Volkan bir nebze cevap verdi gibi düşünüyorum. Songül hocam, ben de uzun süredir bu konuyu düşünüyorum. Bu arşive sahip olmanın çok büyük bir sorumluluk olduğu ve omuzlarda çok ciddi bir yük olduğu kanısındayım. Ben Cem Yektay'da bu telaşı hissettim, çünkü sadece kendisini değil aileyi de düşünüyordu. Önsözünde yıllarca kendisinin İsviçre'deki banka kasalarına, kız kardeşlerinin de İstanbul'daki banka kasalarına para ödediğini anlatıyordu. Sonuç olarak, bu bir miras. Tabii ki bir bilim insanı olarak baktığım zaman, bu bir kültürel miras. Biz niye Nâyî Osman Dede'nin mecmuasını görmeyelim? Bu, Galata Mevlevihanesi'nin şeyhinin yazdığı bir kitap. Kültürel mirasımızın en önemli eserlerinden biri olarak gösterilebilir. Bunu bir örnek olarak söylüyorum, diğer eserler için de aynı şeyler söylenebilir. Ama bu konuda bu tarafa da hak verebiliyorsunuz, diğer tarafa da hak verebiliyorsunuz.

Son dönemde üzerinde düşündüğüm ve aileyle iletişim kurarak aracı olmaya çalıştığım mesele, bu büyük arşivin emin ellere teslim edilmesi ve araştırmacılara açılması. Bu bizim konservatuvarımızda olabilir, Cumhurbaşkanlığı Arşivinde olabilir, Süleymaniye Kütüphanesi olabilir veya Vakıflar olabilir. Bu arşiv üzerine çok emek verilmiş, ön tasnifi yapılmış. Malzemenin dağılmaksızın birlikte bir yerde toplanıp araştırmacıların kullanımına sunulması en kalbî dileğim. Umarım bunu görebilirim. Çünkü mesela Yavuz Yektay bunu göremedi, Cem Yektay göremedi. Akıbeti ne olacak, bilemiyorum. Bu bana Amin Maalouf'un *Semerkant* kitabını hatırlatıyor, her arşivin bir kaderi, bir tarihi olduğunu gösteriyor gibi geliyor ki, biz de bunun bir kıyısından baktık; baktık ve geçtik. Şimdi elimizdekilerle bir şeyler yapmaya çalışacağız. Sonrasını bilemiyorum. Belki Dilhan, Volkan ve Salih bir şeyler söyleyebilirler. Az bir vaktimiz kaldı. Söylemek isterseniz...

Dr. Öğr. Üyesi Dilhan Yavuz: “Ölüm hak miras helal” noktasında hemfikiriz ama kültürel mirasın çok daha geniş bir çapta hak olduğunu düşünüyorum, gelecek nesiller için. O yüzden ben açıkçası kendi evimde, kendi ailemden birinin bu kadar değerli belgeleriyle beraber yaşamayı istemezdim. O sorumluluğu istemezdim, büyük ihtimalle. Özellikle farklı bir alandan bir arşiv olduğunu düşünüyorum, benim çalışmayacağımı düşünüyorum mesela. Gerçekten çalışmayı bekleyen ilgililere açılmasının önemini siz de zaten vurguladınız. Umarım birilerimize nasip olur ilerleyen zamanlarda.

Prof. Dr. Nilgün Doğrusöz: Etnomüzikoloji Derneği "Başarılar, tüm düzenleme kurulunu ve sunum yapan akademisyenleri tebrik ediyoruz. Emeklerinize sağlık" demiş. Aykut Muslubaş, "Arşivin gün ışığına kavuşup bizlere ulaşabilmesi için emeği geçen tüm hocalarımıza çok teşekkür ederiz. Böylesine kıymetli ve önemli bir arşiv ve arşivler için ivedi olarak büyük bir arşiv kurulmalı. Bu bağlamda büyük bir arşiv kurulabilmesi için girişimler mevcut mu? Tüm şahıs ve kurum arşivlerini toplayacak daha büyük bir arşivin kurulabilmesi için öğrencileriniz olarak hazırız" demiş. Evet, Doç. Dr. Gökhan Yalçın da diyor ki "Tüm emeği geçenlere teşekkür ediyor, iyi yayınlar diliyorum. Rauf Yekta Bey La Musique Turque'de Nayi Osman Dede'nin Defteri'nin Yenikapı Mevlevihanesi Kütüphanesin'de 1247 numara ile kayıtlı olduğunu belirtiyor. Neden özel arşivde bulunuyor, Mevlevihane'ye devredilmesi gerekmez mi?" Gökhan hocam buna siz ne cevap verirdiniz? Çok teşekkür ederim.

Evet, bir şey söylemek ister misiniz? Oturumu kapatıyorum, çünkü tüm soruları okudum. Çok teşekkür ederiz değerli sorularınız için. Sizlere çok teşekkür ederim, Dilhan Yavuz, Celal Volkan Kaya, Salih Demirtaş... Çalışma süreçlerini bir kere daha canlandırdık. Tüm emeği geçenlere teşekkür ederim. Sağlıcakla kalınız.